

Tiia Tuomisto

**ESPANJASSA VAKITUISESTI ASUVIEN
SUOMALAISTEN SUHTEET
ESPANJALAISEEN VÄESTÖÖN**

Kokemuksia arjen kohtaamisista

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Tammikuu 2022

TIIVISTELMÄ

Tiia Tuomisto: Espanjassa vakituisesti asuvien suomalaisten suhteet espanjalaiseen väestöön –
Kokemuksia arjen kohtaamisista
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
Tammikuu 2022

Tässä tutkielmassa selvitän Espanjassa vakituisesti asuvien suomalaisten suhteita espanjalaiseen väestöön sekä heidän kokemuksiaan näistä suhteista. Tutkielmani tarkoituksena on tuoda esille uudenlainen näkökulma, joka painottaa jo pidempään Espanjassa asuneiden ja espanjalaiseen yhteiskuntaan integroituneiden suomalaisten kokemuksia. Tutkimuskysymykseni on: ”Millaiseksi Espanjassa vakituisesti asuvat suomalaiset kokevat suhteensa espanjalaiseen väestöön?” Suhteet toisiin ihmisiin kertovat laajemmin suhteista myös koko yhteisöön, jossa ihminen elää. Kokemusten tutkimisen myötä pohdin myös tekijöitä, jotka vaikuttavat ihmisten yksilöllisiin kokemuksiin.

Tutkielma on laadullinen ja aineisto koostuu neljästä puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, jotka toteutettiin syksyllä 2021. Haastateltavani olivat Espanjassa 6–24 vuotta asuneita, työssäkäyviä aikuisia. Analyysimenetelmänä käytin sisällönanalyysiä, jonka avulla nostan esille haastatteluissa toistuvia teemoja. Analyysiä ei ohjaa ennalta määriteltä teoria, vaan analysoin aineistoa tutkimuskysymyksen pohjalta.

Tutkielman tuloksena on neljä teemaa, joiden ympärille haastateltavien kokemukset rakentuvat. Ensimmäisenä teemana aineistossa korostuu espanjalaisiin muodostettujen suhteiden läheisyys ja sen mahdolliset haasteet. Toinen teema on haastateltavien kokemukset kielitaidon vaikutuksista suhteissa. Kolmas teema on sopeutuminen maan tapoihin ja niiden mukaan toimiminen. Neljäntenä teemana on puhe kulttuurin vaikutuksista suhteisiin. Näiden lisäksi aineistossa toistui haastateltavien tavat selittää sitä, miksi Espanjassa asuvilla suomalaisilla on niin erilaisia kokemuksia.

Tutkielman perusteella voidaan todeta, että jo pidempään Espanjassa asuneet, espanjan kieltä puhuvat suomalaiset ovat aikaisempien tutkimusten suomalaisista poiketen muodostaneet hyvin läheisiä suhteita espanjalaisiin ja integroituneet espanjalaiseen yhteisöön. Sopeutuminen espanjalaiseen yhteisöön kielen ja tapojen oppimisen kautta on koettu tärkeäksi suhteiden muodostumista edistäväksi tekijäksi sekä välttämättömäksi taidoksi integroitumiselle. Haastateltavien mukaan kulttuuri vaikuttaa ihmisten toimintaan hyvin laajasti, ja he nostivat monissa kokemuksissaan kulttuurierot esille. He selittivät ihmisten erilaisia kokemuksia yksilöllisillä näkökulmilla, jotka riippuvat taustoista ja asenteista, joilla uuteen maahan muutetaan. Tutkielmani antaa tietoa integroitumisesta uuteen yhteisöön itse maahanmuuton kokeneiden omasta näkökulmasta. Se luo myös kriittisen näkökulman kulttuuriin ja tuo esille sen, kuinka ihmisten yksilölliset kokemukset ja näkökulmat vaikuttavat käsityksiin eri kulttuureista.

Avainsanat: suhde, kokemus, puhe kulttuurista, integroituminen

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Espanjan suomalaiset tutkimuksessa	2
3 Keskeiset käsitteet: Suhteet, kokemuksen tutkimus ja kulttuuri	4
4 Aineisto ja tutkimusmenetelmä.....	8
4.1 Aineistonkeruu	9
4.2 Analyysi	10
4.3 Eettiset kysymykset.....	11
5 Tulokset.....	11
5.1 Suhteet espanjalaisiin	12
5.2 Kokemukset suhteista	13
5.2.1 Suhteiden läheisyys.....	13
5.2.2 Kielitaito.....	15
5.2.3 Sopeutumisen merkitys	16
5.2.4 Puhetta kulttuurista	17
5.3 Kokemusten moninaisuus	20
6 Johtopäätökset.....	21
6.1 Suhteiden muodostus uudessa maassa	21
6.2 Käsitteet kulttuurista.....	23
7 Lopuksi.....	24
Lähteet.....	26
Liitteet	29
Liite 1: Haastattelurunko.....	29
Liite 2: Litterointimerkinnät.....	30

1 Johdanto

Espanjaan kohdistuu nykyään merkittävä muuttoliike Suomesta. Suomalaiset menevät Espanjaan esimerkiksi asumaan vakituisesti, opiskelemaan tai lomaillemaan talvikaudeksi. Espanjasta etsitään erityisesti lämmintä ja aurinkoisempaa ilmastoa, jolla koetaan olevan esimerkiksi monia terveyttä parantavia vaikutuksia (Könnilä 2014, 61). Espanjan hallituksen tilastojen mukaan Espanjassa asui vuoden 2021 kesäkuussa 16 390 oleskelulupakortin omaavaa suomalaista (Gobierno de España, Ministerio de inclusión, seguridad social y migraciones, Secretaría de estado de migraciones 2021a). Espanjassa yli kolme kuukautta oleskelevan Euroopan unionin kansalaisen on haettava Euroopan unionin kansalaisten oleskelulupakorttia ulkomaalaisrekisteristä (Gobierno de España, Ministerio de inclusión, seguridad social y migraciones, Secretaría de estado de migraciones 2021b). Nämä oleskeluluvan hakeneet suomalaiset näkyvät Espanjan virallisissa tilastoissa.

Tilastoista ei kuitenkaan voi saada tarkkaa lukumäärää Espanjassa olevista suomalaisista, koska kaikki eivät ilmoita oleskelustaan viranomaisille. Suomalaisten Espanjassa oleskelu on myös usein vain kausiluontoista eikä vakituista. Sinne muutetaan hyvin monenlaisista syistä ja erilaisissa elämäntilanteissa. Espanjan etelärannikolla on kaupunkeja, joissa asuu ja oleskelee suurin osa maan suomalaisista. Tätä aluetta kutsutaan Aurinkorannikoksi ja sinne on muodostunut hyvin laaja suomalaisyhteisö. (Könnilä 2014, 36.) Espanjassa asuu myös suomalaisia, jotka eivät ole erityisen paljon tekemisissä muiden maan suomalaisten kanssa. Espanjassa asuvat suomalaiset ovatkin hyvin heterogeeninen joukko eikä heitä voi missään nimessä niputtaa samaan ryhmään. Heillä voi olla merkittävästi toisistaan poikkeavia kokemuksia ja ajatuksia Espanjassa asumisesta.

Espanjassa asuvat suomalaiset ovat olleet jo monen tutkimuksen kohteena (esim. Könnilä 2014, Karisto 2008, Suikki-Honkanen 1996). Tästä huolimatta olen löytänyt tutkielmaani näkökulman, joka on jäänyt aiemmissa tutkimuksissa vähemmälle huomiolle. Tutkielmani on kulttuurintutkimuksellinen katsaus Espanjassa asuvien suomalaisten elämään ja kokemuksiin espanjalaisiin muodostettujen suhteiden kautta. Tutkielman aineisto koostuu neljästä puolistrukturoidusta teemahaastattelusta, joita analysoin sisällönanalyysin keinoin. Tutkimuskysymykseni on: ”Millaiseksi Espanjassa vakituisesti asuvat suomalaiset kokevat suhteensa espanjalaiseen väestöön?” Haluan keskittyä Espanjassa pitkään vakituisesti asuneiden suomalaisten kokemuksiin, koska koen, että heidän näkökulmansa on jäänyt muunlaisten elämäntilanteiden ja kokemusten varjoon aiemmissa tutkimuksissa. Haastateltavani ovat osa espanjalaista yhteiskuntaa ja toimivat sen täysivaltaisina jäseninä. Heille on ehtinyt kertyä jo monenlaisia kokemuksia Espanjassa asumisesta.

Aiheeni on hyvin ajankohtainen ja tärkeä, koska ihmiset liikkuvat ja muuttavat maasta toiseen yhä enemmän. Erityisesti pakolaisuuden kasvu on lisännyt keskustelua maahanmuutosta. Aiheeni tuo lisää ymmärrystä suomalaisten integroitumisesta espanjalaiseen yhteiskuntaan. Tämän myötä tutkimus voi antaa hyödyllistä tietoa uuteen maahan muuttavien ihmisten sopeutumisesta ja haasteista, joita he voivat kohdata. Nostan esille haastateltavien omia ajatuksia siitä, mikä Espanjaan muuttaessa oli helppoa ja minkälaisia haasteita he mahdollisesti kohtasivat muodostaessaan suhteita espanjalaisiin. Haastateltavat kertovat asioista, jotka kokivat tärkeinä yrittäessään päästä osaksi espanjalaista yhteisöä muodostamalla suhteita espanjalaisiin.

Tutkielmani alkaa teoreettisen viitekehyksen esittelyllä. Aiheen aikaisemmasta tutkimuskirjallisuudesta esittelen tarkemmin yhteiskuntatieteiden maisterin Paula Könnilän ja muuttoliikkeitä tutkivan Siirtolaisuusinstituutin (2014) laajan tutkimuksen Aurinkorannikolla asuvista suomalaisista. Siinä tutkittiin myös suhteita espanjalaisiin. Seuraavaksi määrittelen tutkielman oleelliset käsitteet. Tämän jälkeen esittelen aineistoni ja tutkimusmenetelmäni. Seuraavaksi siirryn tuloksiin ja johtopäätöksiin, joissa esittelen analyysissä löytämäni teemat ja pohdin niitä verraten aikaisempaan tutkimukseen ja määrittelemiini käsitteisiin. Lopuksi pohdin, miten aiheen tutkimusta voisi jatkaa.

2 Espanjan suomalaiset tutkimuksessa

Espanjassa asuvista suomalaisista on tehty monia tutkimuksia (esim. Könnilä 2014, Karisto 2000, Karisto 2008, Suikki-Honkanen 1996) sekä erityisesti opinnäytetöitä (esim. Hirvonen 2017, Inkeri 2011, Kaartinen 2010, Pesola 2012, Poikkeus 2009). Tutkimukset ovat kohdistuneet suomalaisten maastamuuttoon yleisesti tai tarkemmin erityisesti Espanjan eri alueille muodostuneiden suomalaisyhteisöjen elämään. Erityisesti Espanjan eteläosassa sijaitsevan Aurinkorannikon suuri suomalaisyhteisö on ollut usein tutkimuksen kohteena (esim. Könnilä 2014, Karisto 2008, Suikki-Honkanen 1996, Pesola 2012, Poikkeus 2009).

Selvitystä suomalaisten suhteista espanjalaisiin löytyy Paula Könnilän (2014) tutkimuksesta, joka käsittelee Espanjan Aurinkorannikolla asuvia suomalaisia. Tutkimuksen julkaisija on Siirtolaisuusinstituutti. Tutkimus on laaja katsaus Espanjan eteläosassa sijaitsevan Aurinkorannikon suomalaisiin ja heidän elämäänsä Espanjassa. Aineistonkeruussa on hyödynnetty sekä määrällisiä että laadullisia menetelmiä, joten aineisto koostuu tutkittavien itse muotoilemien vastausten lisäksi vaihtoehtojen perusteella valituista vastauksista. Ensin kyselylomakkeeseen vastasi 540 henkilöä,

jonka jälkeen näistä 50 osallistui lisäksi haastatteluun. Tutkimuksessa selvitettiin Espanjassa asuvien suomalaisten elämää hyvin laajasti. Tutkimuskohteina olivat muuton syyt, muuttuneet elämäntavat, kokemukset espanjalaisesta kulttuurista, käsitys omasta identiteetistä sekä tulevaisuuden suunnitelmat.

Könnilä (2014) onnistuu valottamaan hieman suomalaisten suhteita espanjalaiseen väestöön, mutta tarkastelu jää hyvin pieneksi osaksi tutkimusta. Tutkimuksen kohdejoukko on sinänsä hyvin rajattu, koska Könnilä keskittyy vain Aurinkorannikolla asuviin suomalaisiin. Se on toisaalta myös hyvin laaja, koska siihen kuuluu kaikki vähintään kolme kuukautta vuodessa Aurinkorannikolla oleskelevat (em. 24). Alueen laajan suomalaisyhteisön vuoksi osa heistä saattaa olla hyvinkin vähän tekemisissä espanjalaisten kanssa. Minun tutkielmani puolestaan keskittyy jo pidemmän aikaa vakituisesti Espanjassa asuneisiin suomalaisiin. Se käsittelee niitä suomalaisia, jotka voidaan nähdä ennemmin toiseen yhteiskuntaan integroituneina maahanmuuttajina kuin osan vuodesta vieraassa maassa asuvina turisteina. Haluan keskittää tutkielmani suomalaisten muodostamien yhteisöjen sijaan suomalaisiin osana espanjalaista yhteisöä, jonka ympäröimänä ja osana he elävät. Haastateltavilleni on vuosien vakituisen asumisen myötä ehtinyt muodostua jo hyvin monenlaisia suhteita espanjalaisiin.

Könnilän (2014, 57,61) tutkimuksen mukaan suomalaisten Espanjaan muuton takana on hyvin monenlaisia syitä, joista reilusti ylivoimaisimmaksi (32 %) nousi ilmastolliset tekijät eli Suomen talvea pakoon lähteminen Espanjan aurinkoon. Espanjaan muutto koettiin yleisimmin melko suureksi elämänmuutokseksi (42 %) tai vähäiseksi elämänmuutokseksi (39 %). Suureksi elämänmuutokseksi muuton koki 19 %. Tästä huolimatta vastaajat kokivat arkensa ja elämäntapansa muuttuneen hyvin paljon. Espanjassa muodostettiin enemmän ystävyysuhteita ja oltiin ylipäättään enemmän ihmisten kanssa ja julkisilla paikoilla. Vastaajat kertoivat myös hyvin oleellisena muutoksena olleen urheilun lisääntyminen ja uusien harrastusten aloittaminen. Näitä asioita oli harkittu jo Suomessa, mutta tilaisuuteen oli tartuttu vasta Espanjassa. Ilmasto oli lisännyt vastaajien terveyttä ja vireyttä. Myös espanjalaisia kulttuuripiirteitä oli omaksuttu. Negatiivisina muutoksina esiin nousi esimerkiksi turvallisuustason lasku sekä vaikeus hoitaa asioita viranomaisten kanssa. Päällimmäisenä kuitenkin raportoitiin positiivisista muutoksista. (Em. 102–104.) Kaiken kaikkiaan Espanjaan muuton kokemuksia sävytti maailmankuvan laajeneminen sekä jonkinlainen parempi elämänhallinta ja -laatu (em. 107).

Suhteista espanjalaisiin Könnilä (2014, 132) raportoi, että 76 % tutkimuksen osallistujista oli ylipäättään tutustunut espanjalaisiin. 60 % kertoi muodostaneensa ystävyysuhteita vain

suomalaisten kanssa. Sekä suomalaisia että espanjalaisia ystäviä oli 31 %:lla ja vain espanjalaisia ystäviä 2 %:lla. Tärkeää on huomioida se, että kyselylomakkeessa sanaa "ystävä" ei määritelty ja se on voinut tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Haastatteluissa kysyttiin tarkemmin erilaisia suhteita ja selvisi, että 19 %:lla haastateltavista oli espanjalaisia tuttuja, 43 %:lla hyviä kaverisuhteita ja 29 %:lla läheisiä ystäväsuhteita. (Könnilä 2014, 129–135.) Helpointa oli tutustua lähellä asuviin espanjalaisiin eli naapureihin ja talonyhtiön asukkaisiin sekä ystävien ystäviin (42 %). Espanjaisiin tutustuttiin myös ravintoloissa ja baareissa (23 %) sekä harrastusten kautta (16 %). Muita tapoja olivat opintojen, seurustelun ja muiden perheenjäsenten kautta tutustuminen.

Könnilä (2014) selvitti myös esteitä, joita tutustumisessa koettiin olevan. Merkittävimmäksi esteeksi nousi kielitaidon puute (62 %). Aurinkorannikon laaja suomalaisyhteisö oli myös mahdollistanut suomalaisten ystävien löytämisen ja tämän myötä monella (29 %) ei ollut aikaa tai tarvetta tutustua espanjalaisiin. Aineistossa oli myös kertomuksia omasta motivaation puutteesta tutustua espanjalaisiin. (Em. 132–133.) Näissä tuloksissa tulee esille Aurinkorannikon erityinen asema suomalaisten asuinpaikkana. Alueen laaja suomalaisyhteisö mahdollistaa lomailun ja vakituisemman asumisen kuitenkin kontaktissa muihin suomalaisiin. Sosiaalinen verkosto pystytään rakentamaan ilman uuden kielen opettelemista. Tämä on varmasti sekä vähentänyt motivaatiota nähdä vaivaa tutustua paikallisiin ja opetella kieltä sekä myös vetänyt puoleensa niitä henkilöitä, jotka eivät lähtökohtaisesti ole kiinnostuneita tutustumaan espanjalaisiin.

3 Keskeiset käsitteet: Suhteet, kokemuksen tutkimus ja kulttuuri

Tutkielmani ei pohjautu mihinkään tiettyyn teoriaan, mutta se sisältää muutamia oleellisia käsitteitä, jotka rajaavat aihetta. Määrittelen seuraavaksi oleellisimmat käsitteet, jotka ohjasivat aineistonkeruun ja analyysin prosessia. Näitä käsitteitä ovat suhde, vuorovaikutus, kokemus ja siitä kertominen sekä kulttuuri ja siitä puhuminen. En niinkään määrittele kulttuurin käsitettä, vaan tarkastelen sen määrittelyn historiaa painottaen kriittistä näkökulmaa ja perustelen sen yhteyden tutkielmaani.

Tutkielmani kohdistuu suomalaisten ja espanjalaisten välisiin suhteisiin sekä yleisemmin vuorovaikutustilanteisiin, joissa espanjalaisia on kohdattu. Rajaan suhteen käsitteen kahden tai useamman ihmisen väliseksi henkilökohtaisiksi suhteiksi, joissa kaikki osapuolet tuntevat toisensa. Suhde muodostuu toistuvissa kohtaamisissa ja vuorovaikutustilanteissa (Buttle 2004, 13–14). Selvitän siis kokemuksia hyvin arkisten suhteiden muodostumisesta ja piirteistä. Määrittelin suhteen

myös haastattelutilanteessa selventääkseni osallistujille kysymysten merkitystä. Vuorovaikutuksella tarkoitan kahden tai useamman ihmisen kohtaamista missä vain tilanteessa. Vuorovaikutustilanne sisältää jonkinlaista viestintää, jossa toiselle osapuolelle jaetaan jotakin ja tähän odotetaan vastausta (Griffin 2012, 6). Vuorovaikutus on oleellinen osa suhteita, mutta ollakseen vuorovaikutuksessa ei tarvitse olla muodostanut suhdetta toiseen ihmiseen. Selvittäessäni kokemuksia vuorovaikutustilanteista espanjalaisten kanssa, saan tietoa myös vieraiden ihmisten kanssa toimimisesta. Jaoin haastattelun näihin kahteen teemaan, suhteisiin ja vuorovaikutustilanteisiin. Jaoin nämä teemat myös selkeästi haastattelutilanteessa kertoen haastateltavalle, milloin puhutaan mistäkin teemasta.

Tutkiessani kokemuksia minun on otettava huomioon niiden subjektiivinen luonne ja sen tuomat haasteet. Hahmotan kokemuksia tässä tutkielmassa konstruktivismiin näkökulmasta. Konstruktivismiin mukaan jokaisella ihmisellä on yksilöllisesti rakentunut todellisuus. Ihmiset eivät siis elä samassa todellisuudessa, vaikkakin osa siitä jaetaan toisten kanssa. (Puolimatka 2002, 38–39, 375.) Ihmisen todellisuus ja kokemukset rakentuvat ympäristöstä opittujen käsitysten pohjalta (Puolimatka 2002, 42; Laine 2018, 26). Nämä käsitykset eivät kuitenkaan välttämättä muutu, vaikka ne olisivat kokemusten kanssa ristiriidassa (Laine 2018, 34–35). Yhteisön käsityksistä ja yksilöllisistä kokemuksista johtuen maailma näyttäytyy ihmisille erilaisena (Puolimatka 2002, 38–39, 375). Tämän myötä ihmiset voivat myös kokea samat tapahtumat eri tavalla. Elämässä vastaan tulleita tapahtumia tulkitaan oman todellisuuden kautta. Näiden tulkintojen ja niistä muodostettujen kertomusten avulla ihminen jälleenrakentaa todellisuuttaan ja persoonaansa (em. 43). Kertomusten avulla ihminen välittää omaa todellisuuttaan ja kokemuksiaan kuulijalle (Aaltonen & Leimumäki 2010, 98). Kertojan todellisuuden lisäksi mukana on siis myös kuulijan todellisuus. Kuulijan todellisuuden muodostavat ennakoasenteet ja ajattelumallit vaikuttavat kertomuksen tulkintaan. Kertoja jättää usein hyvin paljon kertomatta, joten kuulijan on tehtävä oletuksia kerrotusta ja täydennettävä kertomatta jätettyjä asioita. (Hyvärinen 2010, 74.) Tutkittaessa toisen ihmisen kokemuksia, on pystyttävä tarkastelemaan kriittisesti myös omia lähtökohtia, joiden pohjalta tutkimusta tekee (Laine 2018, 30). Minun on tiedostettava aineistosta tekemiini päätelmiin vaikuttava oma todellisuuteni, joka ei ainakaan täysin vastaa haastateltavieni todellisuutta.

Tutkittaessa toisessa maassa asuvia suomalaisia, kulttuurin käsite nousee aineistossa hyvin todennäköisesti esille jossain yhteydessä. Kulttuuri on hyvin tärkeä osa ihmisen identiteettiä. Sen avulla ihminen määrittelee, kuka hän on ja kuka hän ei ole. (Hannerz 1999, 393.) Kulttuurin käsite nykymerkityksessään eri ihmisryhmien eroja selittävänä tekijänä alkoi muodostua 1800- ja 1900-luvulla kolonialismin myötä ja käsitteet kuten kulttuuriero ja kulttuurienvälinen viestintä syntyivät.

(Piller 2017, 14–15.) Siirtomaavaltaan kytkeytyvä historia ja eurosentrismi tämän käsitteen takana tuo esille käsitteen rajallisuuden ja kyseenalaiset merkitykset. Kulttuuri on kuitenkin tänä päivänä hyvin paljon käytetty käsite niin arkikäsitteissä ja julkisessa keskustelussa kuin tutkimuksessa. Tieteessä kulttuuria on määritelty jo pitkään ja nykyään sitä tarkastellaan hyvin kriittisesti. Jotkut tutkijat kieltäytyvät käyttämästä koko käsitettä sen haastavan määrittelyn ja liian monien merkitysten vuoksi. Myös arkikielessä ihmiset ymmärtävät kulttuurin hyvin erilaisin tavoin (Breidenbach & Nyíri 2009, 22). Kulttuurin käsitteen voisikin sanoa olevan hieman ironisesti kulttuurisidonnainen: Eri kielissä ja tämän myötä eri kulttuureissa ympäri maailmaa kulttuurin käsitteellä on erilaisia merkityksiä.

1980-luvulle asti kulttuurilla viitattiin arkipuheessa lähinnä taiteeseen ja tietoon, jota tietty kansa oli luonut. Tämän perinteisen käsityksen mukaan kulttuuri on vain ne kauneimmat ja uskomattomimmat asiat, joita tietty kansa on saanut aikaan. Tästä eteenpäin kulttuurin määritelmä levisi kaikkeen ihmisten toimintaan ja yhä useammalla ihmisryhmällä nähtiin olevan oma kulttuuri. Esimerkiksi sosioekonominen luokka, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuminen, sukupolvi, ammatti ja harrastukset muodostavat ihmisistä ryhmiä, joilla on erilaisia tapoja ja perinteitä. Kulttuuri otettiin välineeksi selittää mitä vaan eroja ihmisten välillä. (Breidenbach & Nyíri 2009, 21–22.) Tähän aikaan kulttuurintutkimus tieteenalana nousi yhdeksi ihmistieteiden keskeisimmäksi osa-alueeksi. Kulttuurintutkimus toi tieteeseen näkökulman, joka poikkesi klassisesta kulttuurikäsitteestä. Tämä uusi näkökulma tuli Birminghamin koulukunnasta, joka määritteli kulttuurin laajemmin tietyn ihmisryhmän tavaksi elää ja nähdä maailma. Kulttuuri ei siis määrittynyt enää tietyn asian sosiaalisen arvostuksen mukaan. Kulttuurintutkimus nostaa tarkastelun kohteeksi ne merkitykset, joita ihmiset antavat erilaisille toiminnoille ja asioille. (Alasuutari 2011, 55–57.)

Ingrid Piller (2017, 7–8) esittelee kolme nykyaikana vallitsevissa arkikäsitteissä ja julkisessa keskustelussa esille nousevaa kulttuurin diskurssia. Kulttuuri voidaan käsittää resurssina, jolloin toisella ihmisellä voi olla kulttuuria enemmän kuin toisella. Tämän käsityksen mukaan kulttuuri on myös osa valtion omaisuutta ja sillä voidaan kerätä varallisuutta. Arvokkaimpia kulttuurivaroja kutsutaan arkikielessä korkeakulttuuriksi. Kulttuuri voidaan nähdä myös kulttuurierojen kautta viestinnällisenä haasteena. Tällöin keskustelun keskiössä on se, miten verbaalinen ja nonverbaalinen kulttuurien välinen viestintä toimii ja ei toimi. Kolmas diskurssi käsittää kulttuurin tiettyjen sille määriteltyjen sääntöjen kautta. Tietyille kulttuurille on määritelty tietynlaiset säännöt ja näistä säännöistä poikkeava yksilö ei voi olla osa kulttuuria. Tällöin esimerkiksi syrjintä ja ihmisoikeuksien rajoittaminen oikeutetaan kulttuurin avulla. Tieteessä kulttuuri ymmärretään hyvin

monimutkaisena käsitteenä, jolle ei pystytä antamaan yksiselitteistä määritelmää. Antropologi Clifford Geertzin (1993, 6–7, 10) mukaan kulttuurin todellisen ontologian selvittäminen on väärä lähtökohta. Tämän sijaan pitäisi pohtia, mitä merkityksiä kulttuuri antaa. Kulttuuri on siis ennemminkin sitä, mitä toiminnalla pyritään viestimään. Kulttuuri on jatkuvasti muutoksessa, kun sitä luodaan uudestaan vuorovaikutuksessa. Tätä voi havainnollistaa ajattelemalla kulttuurin käsitettä verbinä. Ihmiset tekevät kulttuuria vuorovaikutustilanteissa. Tällöin kulttuuri voidaan nähdä prosessina, joka muuttuu koko ajan. (Piller 2017, 9.)

Hannerz (1999, 394) argumentoi kulttuurin nousevan nykyään usein keskustelussa esille silloin, kun puhutaan ihmisten välisistä eroavaisuuksista ja erimielisyyksistä. Ihmisten erilaisuutta perustellaan kulttuurilla. Kulttuureista puhutaan usein monikossa niin kuin niitä olisi olemassa monia toisistaan erillään olevia yksiköitä, joiden välillä on selkeät rajat. Erityisesti nykypäivänä tällainen kulttuurin määritelmä törmää seinään hyvin helposti ja sen ongelmallisuus tulee esille. Yhä useamman elämään kuuluu niin sanotusti monia kulttuureita, ja ne sekoittuvat eikä rajoja niiden välillä voi enää hahmottaa. (Em. 402.) Mihin joku kulttuuri ”loppuu” ja mistä toinen ”alkaa”? Kulttuuri on enemmänkin vähitellen erilaisia muotoja saava ja yhteen sulautuva joukko tapoja, tottumuksia, arvoja, perinteitä ja kaikkea ihmisten toteuttamaa toimintaa. Esimerkiksi suomalaiselle ja espanjalaiselle kulttuurille voidaan nimetä monenlaisia piirteitä, jotka ovat tilanteesta riippuen totuudenmukaisia, harhaanjohtavia tai jotakin siltä väliltä.

Kulttuurin käsitteeseen linkittyy vahvasti sosiaaliset tilanteet ja säännöt, joita toisten kanssa tekemisissä ollessa täytyy noudattaa. Sosiologi Émile Durkheim (1982, 40) on alun perin kehittänyt teorian sosiaalisista normeista, jotka säätelevät toimintaamme. Sosiaaliset normit ovat vuorovaikutustilanteissa vallitsevia toimintasääntöjä, joiden avulla yhteiskunnallinen järjestys voidaan säilyttää. Normit auttavat myös ennakoimaan toisen käyttäytymistä, ainakin jos itse tuntee nämä normit. (Ks. Alasuutari 2011, 64.) Uudessa paikassa nämä normit huomataankin helpommin, koska ne voivat olla erilaisia kuin ne normit, joihin on itse totuttu.

Tässä vaiheessa on hyvä avata tutkielmassa tekemääni hyvin perustavanlaatuista jakoa. Tutkielmani perustuu kahteen kansalaisuuteen, suomalaiseen ja espanjalaiseen. En missään vaiheessa kysynyt haastateltaviltani heidän kansalaisuuttaan, mutta heidän voi olettaa olevan Suomen kansalaisia ja omaavan kohtuullisen suomalaiset sukujuuret. Tällä tarkoitan sitä, että he ovat eläneet pitkälti suomalaisia tapoja ja perinteitä edustavassa yhteisössä ja näin identifioituvat ainakin jossain määrin suomalaiseksi tai suomalaistaustaiseksi kansalaisuutensa lisäksi. En käsittele tässä tutkielmassa niinkään kansalaisuutta vaan kulttuuria. Nämä kaksi käsitettä yhdistetään kuitenkin usein toisiinsa

niin arkikäsitteissä kuin tieteellisessä tutkimuksessa. Kulttuurin ajatellaan olevan suoraan rinnastettavissa kansalaisuuteen, etnisyyteen tai rotuun (Piller 2017, 4). Myös tämä tutkimus lähtee liikkeelle oletuksesta, että suomalaiset ja espanjalaiset voidaan olettaa jossain määrin erillisiksi ryhmiksi. En kuitenkaan halua pitää kansalaisuutta ja kulttuuria yksinkertaisesti rinnastettavina toisiinsa. Kuten Hannerz (1999) painottaa kulttuurien välisten rajojen häilyvyyttä, haluan painottaa lisäksi kulttuurin ja valtion rajojen yhteensopimattomuutta. Maa tai jokin maantieteellinen alue ei ole pätevä kulttuurin rajojen määrittäjä (Piller 2017, 8). Samanlaiset perinteet ja tavat voivat ulottua monen valtion alueelle ja myös saman valtion sisällä voi olla lukemattomia toisistaan enemmän tai vähemmän poikkeavia kulttuuriksi määriteltyjä piirteitä. Suomi ja Espanja edustavat kuitenkin jollain tasoa sekä valtiota, että kulttuuria. Suomen ja Espanjan kansalaiset hyvin todennäköisesti erottavat tapoja, tottumuksia, perinteitä, arvoja ja käyttäytymismalleja, jotka voidaan nimetä joko suomalaisiksi tai espanjalaisiksi kulttuuriksi. Myös haastateltavillani oli paljon ajatuksia siitä, minkä he määrittelivät suomalaisiksi ja minkä espanjalaisiksi kulttuuriksi. Tällä perustelen tutkielmassani olevaa jakoa suomalaisiin ja espanjalaisiin. Tämän tutkimusaiheen ja näiden maiden kohdalla jako on tarpeeksi perusteltu, mutta jaon taustalla oleva monimutkainen verkosto kulttuuripiirteitä eli erilaisia tapoja ja tottumuksia on tärkeää huomioida pohdittaessa tulosten rajallisuutta. En nosta aineistosta esille haastateltavien nimeämiä kulttuuripiirteitä, vaan ennemminkin pohdin, miten kulttuurin teema nousee puheesta esille ja mitä merkityksiä haastateltavat sille antavat.

4 Aineisto ja tutkimusmenetelmä

Tutkielmani on laadullinen, aineisto koostuu puolistrukturoiduista teemahaastatteluista ja tutkin tuloksia sisällönanalyysin keinoin. Laadullisella tutkimuksella ei saada kovin yleistettävää tietoa, vaan sen tarkoitus on ilmiön syvälinen tarkastelu (Kananen 2017, 33). Yleistettävyyden rajallisuudesta huolimatta menetelmä sopii tähän tutkimusaiheeseen, koska tavoitteeni on selvittää osallistujien kokemuksia ja kerätä aineisto, jossa heidän oma äänensä nousee esille. Paras keino tähän on antaa haastateltavien kertoa omin sanoin ja muistella vapaasti elämäänsä. Haluan tutkimukseni avulla selvittää suomalaisten ja espanjalaisten välille muodostuneita suhteita ja niiden piirteitä. Tutkimuskysymykseni on: ”Millaiseksi Espanjassa vakituisesti asuvat suomalaiset kokevat suhteensa espanjalaiseen väestöön?”. Seuraavaksi kerron tarkemmin aineistonkeruun ja analyysin toteutuksesta.

4.1 Aineistonkeruu

Valitsin aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun. Haastattelu sopii tutkielmani menetelmäksi, koska sillä saadaan laaja-alaisesti tietoa ihmisen kokemusmaailmasta (Laine 2018, 33). Aineistoni koostuu neljästä syksyllä 2021 tehdystä teemahaastattelusta. Haastattelujen kesto on noin 45–60 minuuttia ja ne toteutettiin etäyhteydellä Zoom-videotapaamispalvelussa. Olen jakanut aiheen kahteen teemaan: kokemukset espanjalaisten kanssa muodostetuista suhteista sekä kokemukset yli päättään vuorovaikutustilanteista espanjalaisten kanssa. Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa on valmiit teemat, jotka käydään läpi jokaisen haastateltavan kanssa, mutta haastateltavat vastaavat omin sanoin ja kysymykset voidaan esittää eri järjestyksessä ja eri muodossa (Eskola, Lähti & Vastamäki 2018, 30). Teemahaastattelun tavoitteena on tutkia ihmisen kokemuksia ja keskeistä on ne merkitykset, joita asioille ja tapahtumille annetaan. Keskittymällä tiettyihin teemoihin yksityiskohtaisten kysymysten sijaan voidaan tuoda esille haastateltavien omaa ääntä. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 48.) Lisäksi esitin tarkentavia kysymyksiä haastattelurungon ulkopuolelta, jos haastateltava nosti esille kiinnostavia asioita, joista halusin tietää enemmän. Analyysiosiossa en kuitenkaan erottele näitä kahta teemaa, koska vuorovaikutus linkittyy niin vahvasti suhteisiin. Vuorovaikutuksen teeman tavoitteena oli lähinnä nostaa esille myös sellaiset kokemukset, joissa haastateltava oli tekemisissä vieraan ihmisen kanssa eikä heillä ollut muodostunut suhteeksi määriteltävää vuorovaikutusta.

Löysin haastateltavat Espanjassa asuville suomalaisille tarkoitettujen Facebook-ryhmien kautta. Julkaisin ilmoituksen tutkielmasta kolmen Facebook-ryhmän seinällä ja halukkaat osallistujat laittoivat minulle sähköpostiviestin tai yksityisviestin Facebookissa. Halukkaita osallistujia tuli runsaasti, joten jouduin karsimaan haastateltavat niihin, jotka ottivat minuun ensimmäisenä yhteyttä. Laitoin ainoaksi kriteeriksi sen, että haastateltavien on pitänyt asua vakituisesti Espanjassa vähintään kolme vuotta. Tällä halusin ensinnäkin varmistaa, että haastateltavat ovat varmasti ehtineet asettua Espanjaan. Lisäksi halusin varmistaa, että haastateltaville on jo kertynyt monenlaisia kokemuksia espanjalaisten kanssa tekemisissä olemisesta sekä jonkinlaisia suhteita espanjalaisiin. Haastatteluun osallistuneet ovat eri puolilla Espanjaa asuvia suomalaisia. Espanjassa asuttu aika vaihteli kuuden ja 24 vuoden välillä. He olivat jo ennen vakituista asumista matkailleet Espanjassa tai heillä oli ollut muita yhteyksiä maahan tai sen kansalaisiin.

4.2 Analyysi

Analyysini ei rakennu minkään teorian mukaan, mutta pohjautuu tutkielman oleellisiin käsitteisiin. Sitä voidaan siis luonnehtia aineistolähtöiseksi, koska analyysiä ohjaavat haastattelussa esille nousseet ilmiöt (Kananen 2017, 141). Aiemmillä tutkimuksilla tai kehitetyillä teorioilla ei siis ole lähtökohtaisesti vaikutusta analyysivaiheessa, vaan aineistoa pyritään tarkastelemaan niistä riippumattomasti (Tuomi & Sarajärvi 2002, 97). Olen valinnut tämän menetelmän, koska se antaa parhaat mahdollisuudet ymmärtää toisen ihmisen kokemuksia (Laine 2018, 31). Analyysimenetelmänä olen päättänyt hyödyntää sisällönanalyysiä. Se on hyvin yleisesti käytetty menetelmä, joka sopii myös strukturoimattoman aineiston analysointiin (Tuomi & Sarajärvi 2002, 105). Sisällönanalyysin avulla etsin aineistosta erilaisia tapoja kokea suhteet ja vuorovaikutustilanteet espanjalaisten kanssa. Analyysini toteutuksessa mukailen Tuomen ja Sarajärven (2002, 110–115) kuvausta aineistolähtöisen sisällönanalyysin vaiheista.

Käytin litteroinnissa apuna Microsoft Wordin litterointityökalua. Litterointini on sanatarkan ja yleiskielisen litteroinnin välillä. Haastateltavan vastauksia ei muuteta kirjakielelle, vaan ne ovat litteroidussa tekstissä sanatarkasti. Kaikkia nonverbaalisen viestinnän keinoja, kuten eleitä ja äänenpainoja, ei kuitenkaan merkitä. (Kananen 2017, 135.) Merkitsin litteroituun tekstiin tauot, mutta en määrittele niiden pituutta. Merkitsin myös sanat, jotka on sanottu nauraen. Jätin osan nonverbaalisen viestinnän keinoista merkitsemättä, koska tarkoituksenani ei ole analysoida haastattelun vuorovaikutustilannetta. Oletan taukojen ja naurun kuitenkin kertovan jotakin niistä merkityksistä, joita sanoille annetaan. Ne voivat myös kertoa siitä, miten haastateltava on kokenut esitetyn kysymyksen. Jätin litteroinnin ulkopuolelle sekä alusta että lopusta varsinaisen haastattelun ulkopuolista tekstiä, jossa joko esittelin aihetta ja annoin käytännön ohjeita tai keskustelu oli jo siirtynyt johonkin haastattelun ulkopuoliseen aiheeseen.

Aloitin analyysin kuvailemalla haastateltavien suhteita espanjalaisiin. Kuvailuvaiheessa en vielä etsi sisällönanalyysin avulla teemoja aineistosta, vaan selvitän ylipäätään keneen ja missä haastateltavat ovat tutustuneet. Selvitin, millaisia ja miten paljon suhteita haastateltavilla on espanjalaisiin, missä suhteet ovat muodostuneet sekä kuinka usein ja missä espanjalaisia yleensä kohdataan. Vastaukset näihin kysymyksiin löytyi tekstistä helposti, koska olin kysynyt niitä suoraan haastattelutilanteessa. Seuraavaksi aloitan sisällönanalyysin, jossa etsin aineistosta esiin nousevia teemoja eli toistuvia aiheita. Etsin ilmaisuja, joissa haastateltavat kertovat suhteistaan espanjalaisiin sekä vuorovaikutustilanteista espanjalaisten kanssa ja muodostin niille pelkistetyt ilmaisut, jotka kertovat haastateltavan sanat lyhyesti. Seuraavaksi yhdistin pelkistettyjä ilmaisuja alaluokiksi ja edelleen yläluokiksi etsimällä niistä eroja ja yhtäläisyyksiä.

4.3 Eettiset kysymykset

Haastattelu on hyvin yleisesti käytetty aineistonkeruumenetelmä, jossa hyvän tieteellisen käytännön periaatteet (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7) pystytään varmistamaan asianmukaisella ja selkeällä viestinnällä haastateltavien kanssa. Haastateltavani toimivat tässä tutkielmassa yksityishenkilöinä, joten tutkimusluvut kerättiin heiltä henkilökohtaisesti. Ennen haastattelua jaoin osallistujille tutkimusesitteen, tietosuojailmoituksen ja tutkimusluvan, jonka he allekirjoittivat. Näissä lomakkeissa he saivat tarkkaa tietoa tutkimuksen toteutuksesta ja heidän henkilötietojensa käyttötarkoituksista. Haastateltavilla oli mahdollisuus esittää kysymyksiä sekä sähköpostilla ennen haastattelua että milloin vain haastattelutilanteessa. Kerroin myös tarkasti heidän oikeuksistaan, joihin kuuluu kysymykseen vastaamatta jättäminen ja tutkimukseen osallistumisen keskeyttäminen. Kertasin nämä oikeudet vielä haastattelun alussa. Kerroin myös aineiston mahdollisesta jatkokäytöstä, joka haastateltavien on myös oikeus tietää (Kuula & Tiitinen 2010, 450). Aineistoa säilytetään kolme vuotta ja sitä voidaan mahdollisesti käyttää tulevassa pro gradu -tutkielmassani.

Haastateltavat eivät osoittaneet haastattelutilanteessa kokevansa jotakin kertomaansa hyvin arkaluontoisena, joten olen käsitellyt kaikkea aineistoa samalla tavalla hyvän tieteellisen käytännön ja tietosuojalain mukaisesti. Päädyin kertomaan haastateltavieni asuinpaikan itsehallintoalueen tarkkuudella varmistaakseni anonymiteetin säilymisen. Poistin kotikaupunkien nimet myös aineistosta, jotta niitä ei voida yhdistää kehenkään tiettyyn henkilöön. Tärkeintä tutkimuksessa on pyrkiä koko analyysin läpi ymmärtämään ja esittämään haastateltavien oma näkökulma (Tuomi & Sarajärvi 2002, 115). Tämä periaate on perustavanlaatuinen osa tutkielmaani ja analyysiäni, koska haluan keskittyä nimenomaan ihmisten omien kokemusten tarkasteluun.

5 Tulokset

Esittelen ensimmäisenä haastateltavani ja heidän elämäntilanteensa taustakysymysten avulla. Kerron myös syistä muuton taustalla ja muuttohetken elämäntilanteesta sekä tyytyväisyydestä tämänhetkiseen elämään Espanjassa. Seuraavaksi kuvailuosiossa kerron, millaisia suhteita haastateltavat ovat muodostaneet espanjalaisiin ja missä heihin on tutustuttu. Tämän jälkeen kuvaan sisällönanalyysin myötä muodostuneet teemat, jotka toistuivat haastatteluissa. Numeroin haastattelut ja esitän aineisto-otteita, jotka tuovat esiin teemoja haastateltavien sanoittamina.

Haastateltavien ikä vaihtelee 38 vuodesta 62 vuoteen. Nuorin haastateltava on asunut Espanjassa kuusi vuotta ja kolme muuta haastateltavaa noin 20 vuotta. Kolme haastateltavaa on parisuhteessa

espanjalaisen tai espanjankielisen ihmisen kanssa ja kahdella heistä on lapsia, jotka ovat asuneet koko elämänsä Espanjassa. Kolme haastateltavaa asuvat eri puolilla Etelä-Espanjassa sijaitsevaa Andalusian itsehallintoaluetta ja yksi asuu Pohjois-Espanjassa Katalonian itsehallintoalueella. Kaikki haastateltavat ovat työssäkäyviä. Syyksi muuton taustalla haastateltavat kertovat halun nähdä maailmaa ja asua ulkomailla. Yksi haastateltava myös painottaa haluaan muuttaa nimenomaan pois Suomesta. Espanja valikoitui muuttokohteeksi sen takia, että se oli monelle haastateltavalle jo entuudestaan tuttu maa. Espanjassa oli matkusteltu paljon jo ennen muuttoa, ja osa haastateltavista oli myös ollut tekemisissä espanjalaisten kanssa ystävien tai työn kautta. Espanjaan muuttaessaan haastateltavilla ei kuitenkaan ollut läheisempiä suhteita espanjalaisiin. Yksi haastateltava painotti, ettei hän tuntenut ketään muuttaessaan. Kenelläkään haastateltavista ei ollut kovin laajaa espanjan kielitaitoa valmiiksi muuttaessaan. Haastateltavat kertovat olevansa hyvin tyytyväisiä muuttopäätökseensä ja elävänsä onnellista elämää Espanjassa. Myös espanjalaisiin muodostettuihin suhteisiin ollaan täysin tai melkein täysin tyytyväisiä. Haastateltavat kokevat päässeensä myös hyvin osaksi espanjalaista yhteisöä. Yksi haastateltava kokee kuitenkin joskus tuntevansa ulkopuolisuutta sekä espanjalaisessa että suomalaisessa yhteisössä.

5.1 Suhteet espanjalaisiin

Jo haastattelujen aikana huomasin arvioineeni haastateltavieni elämäntilanteen väärällä tavalla. Olin olettanut heidän olevan enemmän niin kuin ne, jotka usein nousevat esille puhuttaessa Espanjassa asuvista suomalaisista. Ajattelin heidän elävän jollain tasolla espanjalaisen yhteiskunnan ulkopuolella, mutta he olivatkin täysivaltaisesti osana sitä ja tunsivat myös kuuluvansa siihen. Ensimmäinen kysymykseni ”Millaisia suhteita sinulla on espanjalaisiin?” alkoi tuntua tyhmältä, kun oivalsin haastateltavieni elämäntilanteen paremmin. Haastateltavillakin oli vaikeuksia vastata kysymykseen, koska vastaus oli niin itsestään selvä: millaisia suhteet toisiin ihmisiin nyt yleensä ovat. Kun aloin selvittämään aineistosta, missä espanjalaisia kohdataan ja missä heihin tutustutaan, huomasin tämänkin kysymyksen hullunkurisuuden. Tilanne oli kuin olisin kysynyt Espanjassa asualta espanjalaiselta, missä hän kohtaa espanjalaisia ja millaisia suhteita hänellä on espanjalaisiin.

Haastateltavat nimeävät siis hyvin monenlaisia suhteita. Kaikki haastateltavat olivat muodostaneet läheisiä ystävyysuhteita espanjalaisten kanssa. Espanjalaisen puolison myötä osalla on myös sukulaissuhteita. Esille nousee lisäksi läheiset suhteet naapureihin. Tämä nähdään poikkeuksellisena ja sitä verrataan suomalaisiin naapurisuhteisiin, joiden ei usein koeta olevan erityisen läheisiä.

Haastateltavat ovat tutustuneet espanjalaisiin hyvin monenlaisissa tilanteissa. Työ on ollut helppo tapa tavata ihmisiä. Läheisempiä suhteita on muodostettu enemmän harrastusten myötä sekä tutustumalla kavereiden kavereihin. Espanjalaisia tavataan myös kansainvälisissä keskustelutapahtumissa, joissa voi harjoitella omaa espanjan kielitaitoa ja samalla keskustella englantia puhuvien espanjalaisten kanssa. Esille nousee hyvin monenlaisia arjen tapaamispaikkoja, kuten baarit, ravintolat, lemmikin eläinlääkärikäynti ja talonyhtiön kokoukset. Yksi haastateltava kertoo myös tutustuneensa ja ystävystyneensä lastensa koulun kautta muihin vanhempiin.

Muihin Espanjassa asuviin suomalaisiin haastateltavilla on kohtuullisen vähän suhteita. Kolme haastateltavaa ei ole oikeastaan koko Espanjassa olon aikana tutustunut hirveän moneen suomalaiseen, vaikka omalla asuinalueella olisikin ollut mahdollisuus siihen. Yksi haastateltava puolestaan tuntee enemmän suomalaisia, koska muutti samalle alueelle suomalainen ystävänsä kanssa ja on tämän myötä tutustunut myös muihin suomalaisiin. Espanjassa asuviin suomalaisiin tutustumista ei erityisesti tavoiteltu, vaan suomalaisia ystäviä oli, jos sellaisia oli satuttu löytämään. Kaiken kaikkiaan haastateltavat haluavat erottaa itsensä niistä suomalaisista, jotka yleensä nousevat esille Espanjan suomalaisista puhuttaessa. He näkevät nämä suomalaiset eristäytyneinä espanjalaisesta yhteisöstä, sulkeutuneina omaan suomalaisyhteisöönsä.

5.2 Kokemukset suhteista

Aineistosta nousee esille neljä teemaa, jotka toistuvat haastateltavien kertomuksissa suhteistaan espanjalaisiin ja yleisemmin espanjalaisten kanssa tekemisissä olemisesta. Teemoissa tulee esille olemassa olevien suhteiden ominaisuudet sekä suhteiden muodostamisen ja ylipäättään espanjalaiseen yhteisöön integroitumisen kokemukset. Teemat ovat suhteiden läheisyys, kielitaito, sopeutumisen merkitys ja puhetta kulttuurista. Haastateltavien kertomukset painottuvat kokemuksiin ystäväsuhteista. Seuraavaksi kerron jokaisen teeman sisällöstä tarkemmin. Lisäksi aineistosta löytyi puhetta siitä, miten haastateltavat selittävät suomalaisten hyvinkin erilaisia kokemuksia Espanjassa asumisesta. Käsittelem tätä aihetta teemojen jälkeen.

5.2.1 Suhteiden läheisyys

Suhteiden läheisyyden teema koostuu haastateltavien erilaisista kokemuksista siitä, miten läheisinä suhteet espanjalaisiin koetaan. Esille nousee kokemuksia sekä todella läheisistä suhteista että siitä, kuinka vaikeaa läheisten suhteiden muodostaminen on. Kaikki haastateltavat eivät kuitenkaan näe

suhteissa mitään poikkeavaa. Kaksi haastateltavaa ajattelevat, ettei suhteissa espanjalaisiin ole oikeastaan mitään erityispiirteitä ”...kaverit niin (.) Totta kai ne on mulle tosi läheisiä (.) Tai sillee yhtä läheisiä ku suomalaiset kaverit...” (Haastattelu 1). He näkevät erilaisten suhteiden johtuvan ennemmin yksilöllisistä piirteistä: ”...on erilaisia suomalaisia ja erilaisia espanjalaisia ja erilaisia suhteita ei muuten (.) Ei ei kansallisuuden perusteella ei ole mitään mun mielestä eroavaisuuksia...” (Haastattelu 4).

Erityisinä piirteinä esille nousevat erityisesti ystävyysuhteiden kestävyys ja ystävien huolehtivaisuus. Ystävien perheisiin on tutustuttu sekä oma perhe on esitelty ystäville. Läheisimmät ystäväsuhteet tuntuvatkin melkein kuin perhesuhteilta. Espanjalaisten ystävien koetaan olevan myös todella huolehtivaisia ja välittävän aidosti ystävänsä hyvinvoinnista. Yksi haastateltava kertoo saaneensa erityisesti korona-aikana paljon apua ja tukea ystävältään: ”...se piti hirveästi niin kun siitä huolta tuota tää etten mä ois hirveän masentunut ja tajus sen niinku että että tota (.) Että mä oon yksin ja mun perhe on Suomessa ja mä ikävöin sitä...” (Haastattelu 3). Kolme jo pidempään Espanjassa asunutta haastateltavaa ovat kokeneet ystävyysuhteet hyvin kestäviksi: ”...edelleenkin ystäviä jotka on sitten tosiaan melkein yli 15 vuotta sitten oon tavannut heidät ja he on minun ystäviä...” (Haastattelu 2). Ystäviin ollaan myös yhteydessä ja suhteet ovat säilyneet, vaikka ei enää asuttaisi samassa kaupungissa tai nähtäisiin hyvinkin harvoin.

Suurin osa haastateltavista ei ole törmännyt suhteissaan erityisiin haasteisiin. Yksi haastateltava on kokenut erilaisten näkökulmien tuottamia ristiriitatilanteita, mutta ei kokenut näitä millään tavalla haasteeksi: ”...ainakin mua on rikastuttanut niinku ihan hirveästi (.) Kun niinku on erilaisia mielipiteitä ja eri tavalla hoidetaan asioita...” (haastattelu 2). Kysyessäni haasteista, kaksi haastateltavaa nostavat esille ainoaksi haasteeksi espanjalaisten viranomaisten kanssa tekemisissä olemisen virallisia asioita hoitaessa: ”...asiat ei välttämättä aina mee niin helposti eteenpäin että on jotai takkuamista mutta ei ne oo mitään ei siinä oo mitään henkilökohtaist koskaan” (Haastattelu 4). Yksi haastateltava kuitenkin kertoo kohdanneensa haasteita yrittäessään tutustua espanjalaisiin. Hän on kohdannut haasteita sekä ylipäätään tutustumisessa että todella läheisten suhteiden muodostamisessa. Espanjalaisiin tutustuminen oli ollut haastavaa lähinnä aluksi ja haasteeksi oli noussut kielitaidottomuus ja oma ajautuminen kansainvälisiin piireihin sekä isossa kaupungissa asuminen. Alussa muutkin haastateltavat olivat kohdanneet kielitaidon myötä muodostuneita haasteita tutustua. Myös todella läheisten suhteiden muodostamisessa on yhden haastateltavan mukaan ilmennyt haasteita. Hän oli kokenut, että espanjalaiset suojelevat henkilökohtaista elämäänsä paljon: ”...me ollaan hirveen hyviä ystäviä mutta (.) Sille on hirveän vaikea esimerkiksi mulle sanoa joo mä lähden viikonloppuna vaikka Madridiin (.) Se ei niinku halua kertoa niitä omia

semmoisia missä se liikkuu ja minne se menee...” (Haastattelu 3). Tämä on estänyt hänen mielestään läheisten ystävyysuhteiden muodostamista.

5.2.2 Kielitaito

Kielitaidon merkityksen teema kuvaa haastateltavien kokemuksia espanjan kielen oppimisesta ja sen tärkeydestä ollessa tekemisissä espanjalaisten kanssa. Kukaan haastateltavista ei puhunut sujuvaa espanjan kieltä muuttaessaan Espanjaan ja näin kaikilla on runsaasti kokemuksia kielitaidottomuudesta ja kielen oppimisesta. Kielitaito ja kielen puhumisen kokemukset korostuvat myös suurena suhteisiin vaikuttavana tekijänä: *”...mä en osannut hyvin kieltä niin vaikea ensi ees tutustua sillä tavalla espanjalaisiin...”* (Haastattelu 3). Kielitaito on ollut haastateltaville pakollinen väline vuorovaikutukseen espanjalaisten kanssa, koska haastateltavien kokemuksen mukaan kovin moni espanjalaisista ei puhu englantia. Lyhyemmän aikaa Espanjassa asunut haastateltava on viimeisen vuoden aikana ruvennut puhumaan espanjaa yhä enemmän englannin lisäksi. Kolme muuta haastateltavaa käyttävät vain espanjan kieltä arjessaan. Suomen kieltä haastateltavat käyttävät lähinnä vain perheen tai suomalaisten ystäviensä kanssa.

Haastateltavat kokevat espanjan kielitaidon välttämättömänä taitona Espanjassa asumiselle ja pitivät muuttaessaan itsestään selvänä kielitaidon hankkimista: *”...kieli on kuitenkin se yks niinku peruspilareista missä tahansa maassa (.) Jos et sä osaa kieltä niin sä oot kokoajan vähän niinku muukalainen...”* (Haastattelu 4). Yksi haastateltava painottaa, että kielitaidon oppiminen on maahanmuuttajan velvollisuus ja kielitaidottomuus tuntuu ylimieliseltä: *”...kun mennä niin kuin takki auki maailmanvalloittajan asenteella että tota (.) Puhumaan pelkästään jossain (.) Missä tahansa palvelu tilanteeseen englantii että yrittää ees niin tota espanjaa...”* (Haastattelu 4). Kaikki haastateltavat korostavat kielen tärkeyttä myös suhteiden näkökulmasta. Kielen oppiminen oli ollut paikoitellen haastavaa ja esimerkiksi erilaisten murteiden ymmärtämisessä haastateltavat olivat kohdanneet haasteita. Oppimisprosessissa korostui erityisesti oman asenteen merkitys. Vaaditaan rohkeutta ja oma-aloitteisuutta, jotta kielen oppii: *”...sitten mä hakeuduin niin paljon heti semmosiin et kun tuli niinku pakko niitä kahta sanaa sanoa aina peräkkäin ja muuta et et se tavallaan se pelko meni aika nopeasti pois...”* (Haastattelu 2). Kielen oppiminen vaati paljon työtä ja itsensä haastamista, mutta lopulta työ palkittiin: *”...kun mä todella laitoin itseni välillä koville että mä opin sen kielen niin se on kyllä sitten tuottanut tulosta että paljon helpompi on heidän kanssaan kommunikoida kun osaa heidän kieltä”* (Haastattelu 2).

Elämä Espanjassa ja espanjalaisten kanssa tekemisissä oleminen oli aluksi koettu raskaaksi, koska kielitaito ei ollut vielä kehittynyt. Yksi haastateltava kertoo kokemuksistaan siitä, kuinka vajaa kielitaito oli hankaloittanut ihmisten kanssa toimeen tulemistä erityisesti työpaikalla. Vuorovaikutus muiden työntekijöiden kanssa ja esimiesasemassa toimiminen olivat haastavia: ”... *mä en tajunnut sitä mikä oli vitsiä ja mikä oli oikeita että tuota monesti oli semmoisia väärinkäsityksiä mun puolelta etenkin...*” (Haastattelu 3). Haastateltavat kokevat myös espanjalaisten vierastavan kielitaidottomia ihmisiä ja kohtelevan heitä jopa huonommin: ”...*moni on sitä sanonutkin että kun yrität edes vähän niin ne on heti paljon kohteliaampia ja paljon helpompi hoitaa kaikki asiat kuin edes yrität vaikka et osaisikaan*” (Haastattelu 2). Esille nousee myös kielitaidon myötä tuleva erilainen näkökulma Espanjaa ja espanjalaisia kohtaan: ”...*on päässyt niinku näkemään niinku silleen luomaan vähän suhteita niinku ihan uudentyyppisiin ihmisiin ku alussahan on se vähä niinku vääristymä jos sä oot vaan tekemisissä ihmisten kanssa jotka puhuu englantii ja jotka on silleen tota niinku avoimia juttelemaan...*” (Haastattelu 1). Kielitaidon myötä on voinut myös tuoda omat mieliteensä esille suhteissa, kun kielimuuri ei ole enää esteenä.

5.2.3 Sopeutumisen merkitys

Sopeutumisen merkityksen teema kuvaa haastateltavien kokemuksia espanjalaiseen yhteiskuntaan integroitumisesta ja sen tärkeydestä uuteen maahan muuttaessa. Haastateltavat näkevät uuden maan tapoihin sopeutumisen ja niiden mukaan elämisen maahanmuuttajan velvollisuutena uuteen maahan muuttaessa: ”...*mihin paikkaa tai maahan (.) Menee niin kuin turistina niin pitää ymmärtää se että menee niinku vieraaksi sinne ja kunnioittaa tietysti sitä paikallista (.) Yhteisöä ja ja kulttuuria että tota sillä lailla niin kuin (.) Nöyrin mielin tietenkin pitää pitää suhtautua (.) Paikalliseen väestöön missä tahansa maassa...*” (Haastattelu 4). Juuri tapoihin mukautumisella perusteltiin omia positiivisia kokemuksia suhteissa ja espanjalaisten ystävällistä suhtautumista: ”*en mä ainakaan oo itse mitään häiriöä oo aiheuttanut kenellekään ja (.) Ja ja se tietysti että että mä käyttäydyn ja olen ja elän niin kuin täällä ihmiset elää espanjalaiset elää...*” (Haastattelu 4). Haastateltavat erottivatkin jollain tasolla itsensä niistä suomalaisista, jotka integroitumisen sijaan ovat hyvinkin vähän tekemisissä espanjalaisten kanssa.

Sopeutuminen linkittyy vahvasti kielitaitoon ja on haastateltavien mielestä myös pitkälti maahanmuuttajan omalla vastuulla: ”...*mä oon yrittänyt yritin aina niinku löytää itselleni kaikennäköisiä harrastuksia missä oli espanjalaisia oon käyny kaikilla ja sit kun mä harrastan tanssia niin sitten mä menin ihan espanjalaisten kanssa vaan että siel ei ollut ketään muita kuin*”

espanjalaisia...” (Haastattelu 2). Kolme haastateltavaa olivat heti alkuun lähteneet hoitamaan asioita itse ja näin oppineet, miten asiat toimivat Espanjassa. Haastateltavat kokevat hieman erilaisilla oman sopeutumisensa espanjalaisiin tapoihin. Kaksi heistä ei koe muuttaneensa käyttäytymistään koskaan, kun taas kaksi muuta kokee, että heidän pitää yhä nykyäänkin jatkuvasti muuttaa käyttäytymistään sopeutuakseen espanjalaisiin tapoihin. Haastateltavat ovat kuitenkin myös huomanneet sopeutuneensa espanjalaisiin tapoihin ja ruvenneensa kyseenalaistamaan suomalaisia tapoja: ”...*ne [suomalaiset] tuli aina sinne jonoon jonoon et se et sit mä niinku huomasin itse että mua kävi ärsyttää se että ollaan niin niin kuin liian täsmällisiä ja tullaan*” (Haastattelu 3). Erilaisia tapoja ei kuitenkaan nähdä ongelmana, mutta ne vaativat avointa keskustelua, jotta väärinkäsityksiltä ja konflikteilta vältytään.

5.2.4 Puhetta kulttuurista

Kulttuurin puheen teema käsittelee sitä, miten haastateltavat nostavat esille kulttuurin vaikutusta suhteisiinsa ja elämäänsä Espanjassa. Suurin osa haastateltavista kertoo kokemuksista, joissa erilaiset käyttäytymis-, toiminta- ja ajattelutavat oli rinnastettu joko espanjalaisen tai suomalaisen kulttuurin piirteiksi. Puhe kulttuureista vaihtelee kuitenkin haastattelujen välillä, sillä yhdessä haastattelussa kulttuurieroja ei suoraan nimetä ja haastateltava ei näe ihmisten välisiä eroja kulttuurin kautta. Muissa haastatteluissa esiintyy ajatus suomalaisen ja espanjalaisen kulttuurin eroista ja niiden vaikutuksesta ihmisten käyttäytymiseen. Kaksi haastateltavaa olivat heti haastattelun alussa orientoituneita espanjalaisen ja suomalaisen kulttuurin vastakkainasetteluun. Heidän kertomuksensa ovat kohtuullisen tunnesävytteisiä eli niistä erottaa selkeästi, mitkä kulttuuriset piirteet haastateltava näkee positiivisina ja mitkä negatiivisina. Toinen heistä kuitenkin nostaa esille sen, kuinka läheisissä suhteissa toisen henkilön taustat menettävät merkityksen: ”...*ku sit ihmisest tulee läheinen niin sitten se vähän haihtuu se että mikä sen kansalaisuus tai ihonväri tai sukupuoli on...*” (Haastattelu 1). Esille nousee haastateltavien tarve määrittää ihmisten käyttäytymistä kulttuurilla, vaikka he eivät aina pystykään päättämään määritelmiensä rajoja: ”...*mä en tiedä onko se espanjalainen tyyli vai suomalainen tyyli tehdäkö sitä muualla mutta ne teki sitä...*” (Haastattelu 3). Eniten haastateltavat nimeävät kulttuurien välillä olevia eroja silloin, kun jo kysymyksessä on havaittavissa espanjalaisten ja suomalaisten erottelua. Puhetta kulttuureista nousee esille myös silloin, kun haastateltavat pohtivat espanjalaisten kanssa muodostettujen suhteiden haasteita sekä positiivisia puolia. Tutkielman aihe ja kysymysteni muotoilu selkeästi johdattelivat haastateltavia ajattelemaan suhteitaan ja kokemuksiaan kulttuurin kautta. Haastateltavat eivät myöskään enää koe huomaavansa espanjalaisten erilaisia tapoja, joihin

esimerkiksi turistikki ehkä kiinnittävät huomiota: ”*ku mulle ei varmaan enää mikään oo epänormaalia mä varmaan mä huomaan sen keskustellessani sun kanssa et tää ny ei oookkaan varmaan nii normaalia...*” (Haastattelu 3). Haastateltavat myös toivat itse esille haastattelutilanteessa muodostunutta vastakkainasettelua: ”...*ja totta kai ku sitten totta kai mä nyt yritän vähän niinku heijastaa Suomeen...*” (Haastattelu 1).

Haastateltavat käsittävät kulttuurin ylettyvän hyvin laajasti kaikkeen ihmisten toimintaan aina yksilön persoonasta yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Kulttuuri näkyy yksilön omassa persoonassa ja siinä, mitä mielipiteitä yksilöllä on. Kulttuuria on ihmisten elämänasenne ja tapa nähdä maailma: ”...*se just se tavallaan se asenne mikä täällä on että se mañana et jos (.) Tai siis et voi et ei oo asioiden kanssa ei ole aina niin että ei ole todellakaan nii kiire ja tavallaan että mikä siinä on mikä tässä elämässä on tärkeintä niin se jotenkin se näkyy mun mielestä aika hyvin...*” (Haastattelu 1). Aiheen keskittyessä suhteisiin, myös kulttuurista nousee esiin eniten puhetta sosiaalisissa tilanteissa vaikuttavana tekijänä. Haastateltavat käsittävät kulttuurin vuorovaikutustilanteessa vallitseviksi normeiksi, jotka määrittävät sallitun käyttäytymisen: ”...*täällähän se juttelu ja niinku tällöinen kohteliaat tavat että aina pitää tervehtiä ja sanoo hei...*” (Haastattelu 2). Kulttuuri on myös sitä, miten paljon ja läheisesti toisten ihmisten kanssa ylipäättään ollaan tekemisissä: ”...*täällä on siis tavallista että kaikkia naapurit vaa tuntee ja kaikilla on se oma kulmakuppilansa ja missä käydään päivittäin moikkaamassa...*” (Haastattelu 1). Haastateltavat puhuvat myös siitä, miten toisissa kulttuureissa toimitaan altruistisemmin kuin toisissa: ”...*jos on joku semmonen et vähän joku ongelma tai silleen vähän niinku ihmiset heti tarjoutuu niinku tavallaan niinku auttamaa (.) Vaikkei välttämättä niinku tarvii apua*” (Haastattelu 1). Kulttuuri on myös sitä, miten ihmiset ilmaisevat itseään: ”...*kun niitten puhetapa että kun suomalainen sanoo kahella sanalla niin ne sanoo 200 sanalla sen saman joka puolelta*” (Haastattelu 2). Myös ihmisen yksityisyyden rajat nähdään sidonnaisina kulttuuriin: ”...*ne ei halua olla uteliaita mutta jos sä tuut vaikka kipeäksi niin kaikkien pitää heti tietää että mitä sulle tapahtu...*” (Haastattelu 3).

Haastateltavat ajattelevat kulttuurin ulottuvan myös yhteiskunnalliselle tasolle. Kulttuuri on yhteiskunnallisia rakenteita ja maan politiikkaa: ”*no siis politiikkahan on tietenkin kansan huvi missä tahansa ja siitähän nyt puhutaan...*” (Haastattelu 4). Eri kulttuureissa on esimerkiksi erilaiset varallisuuserot, jotka vaikuttavat yhteiskunnan rakenteisiin: ”...*se näkyy jo lasten koulutus kouluun menemisessäki muuten tuli mieleen koska täällähän on privaatti kouluja ja (.) Hyvän perheen lapset ei mee mihkään muuhun kouluun...*” (Haastattelu 3). Kulttuuri on haastateltavien mukaan myös sitä, miten työntekoon ja rahan suhtaudutaan. Yksi haastateltava puhuu lasten kasvatustapojen eroista, jotka linkittyvät myös sukupuolirooleihin: ”...*vaadin ehkä lapsilta enemmän niinku että niitten*

pitää auttaa ja tehdä ku täällä edelleenkin monesti äidit tekee kaiken lasten ei tarvitse tehdä” (Haastattelu 2). Kulttuuri siirtyy sukupolvelta toiselle juuri vanhempien ihmisten opettaessa lapsia käyttäytymään hyväksyttävällä tavalla: ”...kun ne ne on niinku ne on niinku ihan lapsuudesta siis siihen tottunu että asiat niinku ilmastaa kauhean monimuotoisesti...” (Haastattelu 2).

Kulttuurin määrittelyssä mielenkiintoiseksi nousi haastateltavien kokemukset siitä, miten Espanjassa kuuluisi käyttäytyä ja miten se eroaa Suomesta. Espanjassa tervehditään herkemmin ja udellaan toiselta yksityisiä asioita. Suomessa pidetään huolta omista asioista ja kerrotaan oma mielipide rehellisesti. Nämä käyttäytymisen säännöt tulee yhdessä haastattelussa esille myös ajatuksena siitä, ettei oma persoona sovi tietyn kulttuurin sääntöihin: ”...mä oon aina tuntenu et mä en mä en istu tavallaan suomalaiseen kulttuuriin mä oon mä en jotenkin osannut sitä kaavaa et miten tavallaan miten pitää käyttäytyä ja tai must on aina tuntunut vähän niinku ehkä ahdistavalta Suomessa (.) Ja tääl musta tuntuu että mä saan olla paljon niinku vapaammin niinku oma itseni tai silleen (.) Että joo, must on aina tuntunu että mä oon syntynyt niin väärään maahan...” (Haastattelu 1). Kaksi haastateltavaa ovat myös käyttäneet omaa suomalaisuuttaan välineenä selittää espanjalaisista normeista poikkeavaa käyttäytymistään: ”...sitten mä aina niinku vetoon siihen että kun mä oon suomalainen niin mä aattelen asioista vähän toisella tavalla ja mä sanon kaikki niin paljon lyhyemmin” (Haastattelu 2). He olivat perustelleet poikkeavaa toimintaansa sekä Espanjassa suomalaisuutensa kautta että Suomessa vieraillessaan sopeutumisella espanjalaisiin tapoihin. Haastatteluissa esiintyy myös erilaisia käsityksiä espanjalaisen ja suomalaisen kulttuurin normeista. Toisen haastateltavan mielestä espanjalaiset riitelevät paljon ja avoimesti, kun taas toinen koki espanjalaisten välttelevän konfliktitilanteita ja päinvastoin suomalaisten olevan erityisen suorasanaisia. Nämä haastateltavien nimeävät kulttuurien väliset erot ovat omiin kokemuksiin perustuvia käsityksiä siitä, millaisia ovat espanjalaiset ja suomalaiset tavat. Näissä käsityksissä tulee esille monia stereotyyppisiä piirteitä, mutta haastateltavat nostavat esille myös ajatuksia näiden piirteiden yleistettävyyden rajallisuudesta. He nostavat esille sitä, miten monimutkaisia kulttuurit ovat ja ettei asioista voi puhua yksiselitteisesti. Kulttuurisia piirteitä ei voida yleistää kaikkiin ihmisiin: ”...Espanja se on niin laaja (.) Täällä on niin paljon tavallaan erityyppisiä ihmisiä (.) Ja erilaisia tapoja...” (Haastattelu 1). Myös suomalaisiin kohdistuviin stereotyyppisiin yleistyksiin oli törmätty: ”...joo sitten ne luulee kaikki että me *syödään poronlihaa kaikki* (.) Mä olen varmaan syönyt kerran” (Haastattelu 3).

5.3 Kokemusten moninaisuus

Haastateltavat ovat huomanneet, että Espanjassa asuu hyvin heterogeeninen joukko suomalaisia, joilla on hyvinkin erilaisia kokemuksia espanjalaisista. He ovat kuulleet toisten suomalaisten kokemuksia Espanjassa asumisesta niin ystäviltä kuin työn kautta sekä erilaisista Espanjassa asuville suomalaisille tarkoitetuista Facebook -ryhmistä. Vastaan on tullut yllättäviäkin kokemuksia, joita muut suomalaiset ovat kertoneet: ”...mitä aina joskus kuulee että jossain kaupassa jossain että kun ne vaan heittelee rahoja ja sitten (.) Mut kun mä en ikinä koe sellasta tai sitten niinku ollaan töykeitä tai jotain niin mun täytyy sanoa että mä en oo ikinä kokenut sellasta...” (Haastattelu 2). Erilaiset kokemukset yhdistetään erityisesti siihen, puhuuko espanjaa vai ei: ”... sit ku mä (.) Kuuntelen niinku töistäkin semmosia jotka ei puhu kieltä niin ne kyllä näkee aika paljon asioita hyvin eri tavalla...” (Haastattelu 2) Haastateltavat ajattelevatkin omien kokemusten vastaavan enemmän niiden suomalaisten kokemuksia, jotka asuvat vakituisesti Espanjassa ja puhuvat espanjaa. Haastateltavien kohtuullisen samanlaisesta elämäntilanteesta huolimatta myös tämän tutkielman aineistossa esiintyi hyvin erilaisia kokemuksia ja mielipiteitä. Seuraavaksi kerron haastateltavien omia käsityksiä siitä, miksi Espanjassa asuvien suomalaisten kokemukset ja mielipiteet eroavat hyvinkin radikaalisti toisistaan.

Yksi haastateltava perustelee erilaisia kokemuksia näin: ”...se riippuu niin paljon sun kaikista omista asenteista tai silleen että miten sä oot tullu niin ja millä mielellä...” (Haastattelu 1). Myös asuinpaikan ja perhetaustan koetaan vaikuttavan ihmisen näkökulmaan: ”...etenkin semmosis suomalaisperheissä jotka on kokonaan niinku molemmat aviopari on niinku Suomessa syntyneitä ja lapsetkin Suomessa syntyneitä (.) Ja sit jos ne muuttaa Espanjaan ne on ehkä vähän eri asemassa...” (Haastattelu 4). Turistikeskittymissä, kuten Aurinkorannikon suomalaisyhteisössä asuvien suomalaisten arvellaan olevan hyvin erilaisessa asemassa verrattuna haastateltavien elämäntilanteeseen. Heidän ajatellaan jäävän usein suomalaisyhteisön pariin, kun integroituminen ei ole niin sanotusti pakollista arjessa selviämiseksi ja suhteiden muodostamiselle. Joidenkin suomalaisten ajatellaan myös lähtevän Espanjaan sillä asenteella, etteivät he edes pyri tutustumaan paikallisiin tai sopeutumaan: ”...suomalaisissakin on semmoisia tietysti jotka ei edes viitsi opetella sanomaan hyvää päivää espanjaksi tai hyvää huomenta ja kiitos ja näitä normaali fraaseja...” (Haastattelu 4).

Yksi haastateltava reflektoi myös oman asemansa vaikutusta kokemuksiinsa ja suhteisiinsa espanjalaisten kanssa: ”...täällähän mä oon sitten niinku poiminu sieltä ne tavallaan sitten ne suhteet mitä mä haluan pitää että mä oon siis rakentanut mun onnellisen kuplan tänne...” (Haastattelu 1). Nämä ystävät eivät kuitenkaan välttämättä edusta sitä, millaisia muut ihmiset ovat.

Hän on esimerkiksi tutustunut hyvin paljon englantia puhuvien espanjalaisten kanssa ja myös asuu hyvin kansainvälisessä kaupungissa, joten hän kokee olevansa kohtuullisen tietämätön tämän kuplan ulkopuolisesta Espanjasta. Sama haastateltava ajattelee myös käsitysten kulttuurieroista olevan omien kokemusten myötä muodostuneiksi henkilökohtaisia mielipiteitä: ”...*siis tottakai ne fiilikset mitä mä tunnen niin niin eihän se nyt ole vaan että ihmiset on vaan siellä on totta kai niin paljon niin syviä syitä takana että ehkä niit on vaikea (.) Niinku ihan niinku näin faktoiks sanoa...*” (Haastattelu 1).

6 Johtopäätökset

Haastateltavani olivat hyvin tyytyväisiä elämäänsä Espanjassa ja heidän kertomuksissaan näkyi samanlainen onnellisuuden tunne kuin Könnilän (2014, 107) tutkimukseen osallistuneiden vastauksista. Tutkielman tulokset kuitenkin vahvistavat myös Espanjassa asuvien suomalaisten monimuotoisuutta. Verrattuna Könnilän (2014, 132) tutkimukseen, jossa vain 76 % osallistujista oli ylipäättään tutustunut espanjalaisiin, haastateltavani pitivät suhteita espanjalaisiin itsestään selvinä. He olivat muodostaneet hyvinkin läheisiä suhteita, vaikka eivät muuttaessaan tunteneet ketään. Tavoittelin tässä tutkielmassa nimenomaan espanjalaiseen yhteiskuntaan integroituneiden suomalaisten kokemuksia suhteista ja tämä osoittaa tavoitteeni onnistuneen. Myös tästä aineistosta nousi esille hyvin moninaisia kokemuksia suhteista espanjalaisiin ja elämästä Espanjassa siitä huolimatta, että varsinkin kolme jo pidemmän aikaa Espanjassa asunutta haastateltavaa olivat kohtuullisen samanlaisessa elämäntilanteessa. Seuraavaksi pohdin tekemiäni havaintoja ja yhdistän tulokset aikaisempaan tutkimukseen.

6.1 Suhteiden muodostus uudessa maassa

Suhteista kertominen painottui ystävä- ja tuttavasuhteisiin, vaikkakin myös kokemuksia perhesuhteista ja työkavereiden välisistä suhteista kerrottiin. Könnilän (2014, 129–135) tutkimuksen mukaisesti myös haastateltavani korostivat Espanjassa muodostettuja naapurisuhteita. Nämä ovatkin hyvin matalan kynnyksen suhteita, joissa kohtaamiset ovat hyvin yleisiä ja tutustuminen kohtuullisen helppoa. Aineistossani nousi esille myös moni muu Könnilän (2014) tutkimuksen tutustumispaikka, kuten ravintolat, harrastukset ja kaverien kautta tutustuminen. Könnilän (2014) tutkimuksesta poiketen haastateltavani kertoivat tutustuneensa espanjalaisiin myös töissä, mikä ilmentää tutkimusten osallistujien eroja. Könnilän (2014) tutkimus sisälsi myös

eläkeläisiä ja kausimuuttajia, jotka eivät oletettavasti tee töitä paikallisten kanssa Espanjassa vierailun aikana. Suhteita suomalaisiin haastateltavillani oli hyvin vähän, vaikka heidän asuinalueellaan olisikin ollut muita suomalaisia. Heidän ajatuksistaan oli havaittavissa halu erottautua niistä Könnilänkin (2014) tutkimukseen osallistuneista suomalaisista, jotka asuvat esimerkiksi vain osan vuotta Espanjassa eivätkä integroidu paikalliseen väestöön. Nämä suomalaiset nousevat usein esille puhuttaessa Espanjan suomalaisista ja luovat kuvaa siitä, millaisia suomalaisia Espanjassa asuu.

Haastateltavani osoittautuivat integroituneensa todella vahvasti paikalliseen väestöön. He kokivat suhteensa espanjalaisiin pääosin yhtä läheisinä kuin suhteet kehen tahansa eivätkä nähneet suhteissa mitään ihmeellistä tai erilaista. Integroitumista ilmentää myös se, että kolmella haastateltavalla on perhesuhteita paikallisiin. Haasteeksi he lähinnä näkivät myös Könnilän (2014, 102–104) tutkimuksessa esille nousseen byrokratian, jonka myötä asioiden hoitaminen espanjalaisten viranomaisten kanssa on hyvinkin haastavaa. Erona kuitenkin oli se, että haastateltavani nostivat esille maahanmuuttajan oman vastuun opetella hoitamaan asioita ja toimimaan viranomaisten kanssa. Byrokratian monimutkaisuus nähtiin myös yhtä lailla espanjalaisia koskevana ongelmana.

Suhteiden muodostamisessa oleellisimpana tekijänä haastateltavat näkivät kielitaidon saavuttaminen ja sopeutuminen espanjalaisiin tapoihin. Suhteissa kohdatut haasteet johtuivatkin pitkälti alussa puuttuneesta kielitaidosta. Kielitaito toi monia etuja, mutta ennen kaikkea se mahdollisti ylipäätään tutustumisen ja läheisten suhteiden muodostamisen espanjalaisten kanssa. Maassa maan tavalla -ajatus nousi esille tärkeänä ohjenuorana uuteen maahan muuttaessa ja integroitua yhteisöön. Haastateltavat painottivat erityisesti maahanmuuttajan omaa vastuuta hakeutua valtaväestön pariin ja opetella kieli. Könnilän (2014, 132–133) tutkimuksessa esteenä tutustumiselle oli noussut juuri nimenomaan kielitaidon puute ja tämän lisäksi oma vähäinen motivaatio. Aurinkorannikon laaja suomalaisyhteisö mahdollistaa suhteiden luomisen ilman kielitaidon opettelua ja sopeutumista, joka oli alkuun ollut myös haastateltavieni mielestä raskasta. Heidän mielestään työ oli kuitenkin lopulta kannattanut ja nyt he ovat yhteisön täysivaltaisia jäseniä. Kynnys lähteä opiskelemaan kieltä ja yrittää sopeutumista yhteisöön voi kuitenkin olla hyvin korkea sen haastavuuden vuoksi. Tämän lisäksi haastateltavani kokevat espanjalaisten suhtautuvan kielitaidottomiin negatiivisemmin ja maahan juuri tullut voi tulkita tämän vain yleiseksi tavaksi suhtautua ulkomaalaisiin. Maahanmuuttajan pitäisi osata toimia paikallisten tapojen mukaisesti, mutta tapoja voi olla vaikea oppia ilman suhteita paikallisiin. Suhteita paikallisiin on puolestaan hankala luoda ilman kielitaitoa. Myös osa haastateltavistani oli kohdannut negatiivista suhtautumista alussa, kun he vasta opettelivat kieltä. Tämä huono kohtelu voi vain

entisestään vähentää motivaatiota edes yrittää sopeutua. Haastateltavani näkivät tähän ratkaisuna oman sinnikkyuden ja oma-aloitteisuuden sekä avoimen mielen.

6.2 Käsitteet kulttuurista

Erityisen kiinnostavaa oli haastateltavien esille nostamat käsitykset kulttuurista ja siitä, millainen on suomalainen ja espanjalainen kulttuuri sekä sen edustaja. Aineistossa kulttuuri toimi merkittävänä selittäjänä espanjalaisten ja suomalaisten eroille suhteissa ja sosiaalisissa tilanteissa Hannerzin (1999, 394) kuvauksen mukaisesti. Breidenbachin ja Nyírin (2009, 21–22) määritelmän mukaisesti myös haastateltavani näkivät kulttuurin selittävän ihmisen toimintaa hyvin laajasti yksilön persoonasta aina yhteiskunnan rakenteisiin. Tutkielman aiheesta ja tutkimusasetelmasta nousee esille myös vastaavasti oma tapani käsittää kulttuuria ihmisten erilaisuutta selittävänä tekijänä. Pillerin (2017, 7–8) kolmesta kulttuurin käyttötavasta aineistossani esiintyi tapa käyttää kulttuuria nimenomaan välineenä selittämään jotakin erilaista tai yllättävää kokemusta, jossa on esimerkiksi kohdattu viestinnän ongelmia. Uuteen maahan muuttaessa ihmisten toimintaa käsitetään hyvin herkästi kulttuurin avulla, koska se on helppo tapa selittää eroja omaan kotimaahan.

Haastateltavat nimesivät paljon espanjalaisiksi kokemiaan käyttäytymistapoja, joita olivat kohdanneet. Sosiaaliset normit (Durkheim 1982, 40; sit. Alasuutari 2011, 64) poikkeavat usein eri kulttuurien välillä ja voivat yllättää maahanmuuttajan. Erityisen kiinnostavaa on se, millä tavalla näitä erilaisia tapoja yhdistetään tiettyyn kansalaisuuteen ja tämän myötä kulttuuriin. Haastateltavat olivat kokeneet espanjalaisia piirteitä eri tavalla, mutta myös suhtautuivat samanlaiseksi koettuun piirteeseen eri tavoin. Jokaisen ihmisen kokemukset ovat subjektiivisia tapoja nähdä tapahtumat ja niihin vaikuttavat ympäristöstä opitut merkitykset (Laine 2018, 26). Haastateltavat ovat varmasti kokeneet paljon tilanteita, joissa heidän aikaisempi kokemuksensa tietystä käyttäytymismallista on toistunut. Mutta missä kohtaa ihminen alkaa itse orientoitumaan jo valmiiksi aikaisemmin kohtaamaansa, oletettua käyttäytymismallia kohti jättäen huomiotta tapahtumat, joissa asiat menivätkin todellisuudessa toisin? Usein stereotypioita on kuultu myös jo ennen muuttoa toiseen maahan ja oma tarkkaavaisuus voi jo alusta asti kohdentua stereotypiaa vahvistavaan toimintaan. Kauan aikaa sitten opitut käsitykset jostakin kulttuurista voivat olla tiukasti ihmisen ajattelutavalla kiinni eivätkä ne muutu helposti, vaikka kokemukset olisivat niiden kanssa ristiriidassa (Laine 2018, 34–35). Haastateltavien kohtaama omaan kulttuuriin yhdistettyihin stereotypioihin törmääminen voi auttaa ymmärtämään kulttuuripiirteiden yleistämisen rajallisuutta ja stereotypioiden ongelmallisuutta. On huomioitava, että yksi haastateltavani ei nähnyt ihmisten käyttäytymisen ja kulttuurin välillä yhteyttä ja hänen mielestään moniin kysymyksiin olikin vaikea

vastata. Hän sai myös minut pohtimaan kysymysteni olettavaa sävyä suomalaisten ja espanjalaisten erillisyydestä ja tämän jaon perusteellisuutta.

Kaksi haastateltavaa olivat mielenkiintoisella tavalla käyttäneet omaa suomalaisuuttaan välineenä selittäessään poikkeavaa käyttäytymistään ollessaan espanjalaisten kanssa. He pystyvät tulemaan hyväksytyksi sosiaalisessa tilanteessa, vaikka toimisivatkin erilaisella tai jopa tuomittavalla tavalla. Heillä on laajempi toimintamahdollisuuksien valikoima, kun siinä yhdistyy monen eri kulttuurin sosiaaliset normit. Näin voi ajatella olevan kaikilla ihmisillä, joilla on yhteys moneen erilaiseen kulttuuriin. Haastateltavat voivat käyttää tätä samaa keinoa myös Suomessa käyttäytyessään suomalaisten tapojen vastaisesti.

Yksi haastateltava painottaa oman persoonansa sopimattomuutta suomalaiseen yhteiskuntaan ja suomalaisiin sosiaalisiin normeihin. Myös toinen haastateltava sanoo, ettei syntymässä valitettavasti saa valita maata, johon syntyy. Nämä haastateltavat puhuvat mielenkiintoisesta näkökulmasta, jonka mukaan ihminen voi syntyä niin sanotusti väärään maahan. Tällä he tarkoittavat sitä, että oma persoona ei sovi oman synnyinmaan kulttuuriin tapoihin. He siis ajattelevat, että tietynlainen persoona sopii paremmin tietynlaiseen kulttuuriin ja ympäristöön. Toinen heistä erityisesti painotti muuttaneensa Suomesta, koska koki, ettei hänen persoonansa sopinut suomalaisiin tapoihin eikä hän tullut toimeen suomalaisten kanssa. Hannerzin (1999, 393) mukaisesti kulttuuri on oleellinen osa ihmisen identiteettiä. Identiteettiin kuuluu ihmisen yksilöllinen persoona, joka on muodostunut sekä ympäristöllisten että perinnöllisten tekijöiden vaikutuksesta. Perinnöllinen tapa toimia voi olla ristiriidassa kulttuurin antamien sosiaalisten normien kanssa.

7 Lopuksi

Tutkielmani tarkoituksena oli selvittää Espanjassa vakituisesti asuvien suomalaisten kokemuksia suhteistaan espanjalaisiin. Pyrin tuomaan esille aiemmissä tutkimuksissa muiden näkökulmien varjoon jääneitä kokemuksia niiltä suomalaisilta, jotka elävät Espanjassa osana valtaväestöä. Espanjassa asuu hyvin erilaisissa elämäntilanteissa olevia suomalaisia. Olikin mielenkiintoista huomata, kuinka aineiston rajallisesta koosta huolimatta myös haastateltavillani oli toisistaan paljonkin poikkeavia kokemuksia ja näkökulmia. Tämä tuo esille aiheen monimuotoisuutta ja kokemusten yksilöllisyyttä.

Aineistosta nousi esille aikaisemman tutkimuksen mukaisia teemoja, mutta myös haastateltavien poikkeuksellisen aseman myötä tulleita uudenlaisia näkökulmia ja kokemuksia. Tutkielma toi

erityisesti tietoa siitä, mitkä asiat espanjalaiseen yhteiskuntaan integroituneet suomalaiset kokivat tärkeänä osana omaa integroitumistaan ja suhteiden muodostamista paikallisiin. Tämä tulos antaa lisätietoa siitä, millaiset taidot ovat tärkeitä uuteen maahan muuttaessa. Välttämättömiksi taidoiksi osoittautui kielitaito sekä sopeutuminen uudensuomalaisiin tapoihin. Näiden taitojen saavuttamiseen vaadittiin sinnikkyyttä ja oma-aloitteista otetta. Käsittelin myös sitä, miten haastateltavat ymmärsivät kulttuurin ja sen yhteyden suhteisiin. Tutkimusaiheen vetämä raja espanjalaisuuden ja suomalaisuuden välille orientoi haastateltavia pohtimaan kulttuurien välisiä eroja. Haastateltavat yhdistivät moniin kokemuksiinsa kulttuurin ja sen myötä tulevat erot ihmisten välillä. Uuteen maahan muuttaessa vastaan tulee erilaisia tapoja ja integroitumisessa oleellista on se, miten näihin tapoihin suhtaudutaan. Jos maahanmuuttaja alkaa nähdä paikalliset tavat vain negatiivisesta näkökulmasta, ei hän ole motivoitunut sopeutumaan niihin. Kaiken toiminnan selittäminen kulttuurilla on yksinkertainen, mutta riskejä sisältävä tapa. Silloin myös negatiiviset piirteet nähdään pysyvänä tapana ja yleistetään koskemaan kaikkia kulttuurin edustajia.

Integroitumisen tutkimus on tärkeää, koska ihmiset muuttavat yhä enemmän kauas omasta kotiseudustaan. Itse maahanmuuton kokeneiden näkökulma on oleellinen osa tutkimusta, jotta ilmiötä voidaan todella ymmärtää. Jatkotutkimuksen kannalta mielenkiintoista olisi selvittää muihin maihin ja erilaisissa elämäntilanteissa muuttaneiden kokemuksia integroitumisesta ja eri maiden mahdollisia eroja. Myös haastateltavien esille nostamaa ajatusta asuinpaikan ja perheen kulttuuritaustan vaikutuksista kokemuksiin olisi kiinnostavaa selvittää. On myös muistettava, että tämän tutkielman tulokset ovat vain tarinan toinen puoli ja tämän takia mielenkiintoinen näkökulma olisi tutkia myös espanjalaisten kokemuksia suhteista. Mielenkiintoisiksi ilmiöiksi nousivat myös haastateltavien tapa selittää omaa käyttäytymistään suomalaisella kulttuurilla ja sen vaikutukset sosiaalisiin normeihin sekä haastateltavien ajatus erilaisten persoonallisuuksien sopivuudesta erilaisiin kulttuureihin.

Lähteet

Aaltonen, Tarja & Leimumäki, Anna (2010) Kokemus ja kerronnallisuus – kaksi luentaa. Teoksessa Johanna Ruusuvoori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 98–126.

Alasuutari, Pertti (2011) Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Breidenbach, Joana & Nyíri, Pál (2009) Seeing culture everywhere from genocide to consumer habits. Washington: University of Washington Press.

Buttle, Francis (2004) Customer Relationship Management. Concepts and Tools. Oxford: Elsevier Butterworth-Heinemann.

Durkheim, Émile (1982) Sosiologian metodisäännöt. Suomentanut Seppo Randell. Helsinki: Tammi. Ranskankielinen alkuteos 1895.

Eskola, Jari & Lähti, Johanna & Vastamäki, Jaana (2018) Teemahaastattelu: lyhyt selviytymisopas 3. Teoksessa Raine Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-kustannus. 27–51.

Geertz, Clifford (1993) The Interpretation of Cultures. New York: Basic Books.

Gobierno de España, Ministerio de inclusión, seguridad social y migraciones, Secretaría de estado de migraciones (2021a) Portal de inmigración: Número de personas con certificado de registro por provincia, sexo, principales nacionalidades, tipo y motivo de residencia. A fecha 30 de junio de 2021. http://extranjeros.inclusion.gob.es/es/Estadisticas/operaciones/certificado/reg_resultados_provincias/index4.html. Viitattu 31.10.2021.

Gobierno de España, Ministerio de inclusión, seguridad social y migraciones, Secretaría de estado de migraciones (2021b) Certificado de registro de ciudadano de la Unión. <https://extranjeros.inclusion.gob.es/es/informacioninteres/informacionprocedimientos/ciudadanoscomunitarios/hoja101/index.html>. Viitattu 31.10.2021.

Hannerz, Ulf (1999) Reflections on Varieties of Culturespeak. European Journal of Cultural Studies 2:3, 393-407.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

- Hirvonen, Henna (2017) ”Kuin mökille menisi”. Espanja suomalaisten lomakohteena 2000-luvulla. Opinnäytetyö. Matkailun koulutusala. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu.
- Hyvärinen, Matti (2010) Haastattelukertomuksen analyysi. Teoksessa Johanna Ruusuvuori & Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 72–97.
- Inkeri, Laura (2011) Suomalaisten Espanjaan muutto ja yhteisöllisyys Espanjassa. Case: Facebookia käyttävät espanjansuomalaiset. Pro gradu -tutkielma. Aluetieteet. Vaasa: Vaasan yliopisto.
- Kaartinen, Janni (2010) Asuminen Espanjassa. Opinnäytetyö. Liiketalous. Lappeenranta: Saimaan ammattikorkeakoulu.
- Kananen, Jorma (2017) Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karisto, Antti (toim.) (2000) Suomalaiselämää Espanjassa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Karisto, Antti (2008) Satumaa: Suomalaiseläkeläiset Espanjassa. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Kuula, Arja & Tiitinen, Sanni (2010) Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö. Teoksessa Johanna Ruusuvuori, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino. 446–459.
- Könnilä, Paula (2014) Sisua ja mañanaa. Suomalaiset Espanjan Aurinkorannikolla. Turku: Siirtolaisuusinstituutti.
- Laine, Timo (2018) Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Raine, Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus. 25–42.
- Pesola, Niina (2012) Espanjan aurinkorannikolla asuvien suomalaisten kansalaisuudesta. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalipedagogiikka. Itä-Suomen yliopisto.
- Piller, Ingrid (2017) Intercultural Communication. A Critical Introduction. Edinburgh, Scotland: Edinburgh University Press.
- Poikkeus, Elise (2009) Espanjan Aurinkorannikolla asuvien suomalaisten integroituminen paikallisväestöön. Opinnäytetyö. Sosiaali- ja terveystieteet. Vaasa: Vaasan ammattikorkeakoulu.

Puolimatka, Tapio (2002) Opetuksen teoria: Konstruktivismista realismiin. Helsinki: Tammi.

Suikki-Honkanen, Katri (1996) Los Pacos: Suomalaiskylä Espanjassa. Turku: Turun yliopisto.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2002) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012) Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. Helsinki. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 15.12.2021.

Liitteet

Liite 1: Haastattelurunko

LÄMMITTELYKYSYMYKSET

- Kuinka kauan olet asunut Espanjassa?
- Mikä oli syy muuttoon?
- Miltä tuntuu asua Espanjassa?

PÄÄKYSYMYKSET: SUHTEET ESPANJALAIISIIN

- Kerro suhteistasi espanjalaiseen väestöön
 - Minkälaisia suhteita sinulla on espanjalaisiin?
 - Missä tapaavat yleensä espanjalaisia?
 - Onko sinulla läheisiä suhteita espanjalaisiin?
 - Kerro näiden suhteiden muodostumisesta
 - Onko näissä suhteissa jotain ongelmallista?
 - Mistä arvelet sen johtuvan?
 - Onko näissä suhteissa jotain erityisen positiivista?
 - Mistä arvelet sen johtuvan?
 - Miten läheiseksi koet nämä suhteet?
 - Onko sinulla Espanjassa enemmän suhteita espanjalaisiin vai suomalaisiin? Oletko enemmän tekemisissä espanjalaisten vai suomalaisten kanssa?
 - Miten vertaisit näitä suhteita suhteisiisi suomalaisten kanssa?
 - Onko jotain eroja?
 - Mistä arvelet näiden erojen johtuvan?

PÄÄKYSYMYKSET: VUOROVAIKUTUSTILANTEET ESPANJALAISTEN KANSSA

- Kerro kokemuksistasi espanjalaisten kanssa tekemisissä olemisesta
 - Onko espanjalaisten kanssa tekemisissä olemisessä jotakin erityispiirteitä?
 - Mistä arvelet niiden johtuvan?
 - Tuleeko mieleesi jokin tietty kohtaaminen espanjalaisen kanssa, joka on jäänyt mieleesi?
 - Miten suomalaisen ja espanjalaisen kulttuurin yhteiselo mielestäsi sujuu?
 - Mistä ajattelet tämän johtuvan?
 - Miten koet espanjalaisten suhtautuvan suomalaisiin?
 - Mistä arvelet tämän johtuvan?
 - Koetko muuttavasi käyttäytymistäsi jotenkin ollessasi tekemisissä espanjalaisten kanssa?
 - Mihin perustat mahdolliset muutokset?
- Onko nämä kokemukset mielestäsi muiden Espanjassa asuvien suomalaisten kokemusten kanssa samanlaisia?
- Oletko ollut tyytyväinen siihen, että muutit Espanjaan?
- Kuinka tyytyväinen välillä 1–10 olet suhteisiisi espanjalaisten kanssa?
- Koetko päässeesi osaksi espanjalaista yhteiskuntaa?

TAUSTAKYSYMYKSET

- Puhutko espanjaa?
- Missä päin Espanjaa asut?
- Mikä seuraavista kuvaa elämäntilannettasi parhaiten
 - Työssäkäyvä
 - Eläkeläinen
 - Opiskelija
 - Työtön
 - Vanhempainvapaalla
 - Sairauslomalla
 - Jokin muu?
- Minkä ikäinen olet?

Liite 2: Litterointimerkinnät

(.) = tauko puheessa

...= puheenvuoro jatkuu lainauksen ulkopuolella

tekstiä= sanottu nauraen

[*tekstiä*]= lisätty tarkennus puheenvuoroon, jotta lainauksesta tulee selvempi